

שיח

יציאת שבת
7.41

כניסת שבת
6.41

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת שמייני, ניסן תשע"ג שבת מברכין שנה שלושים וארבע, גליון מס' 25

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

תרבות הדיבור והויכוח

בפרשתנו (וי, טו-כ), מספרת לנו התורה על ויכוח הלכתי שהתנהל בין משה ואהרן, אשר היו חלוקים בדעותיהם בשאלת אחד הקרבנות שהקריבו באותו יום. משה קצף על אהרן ובניו, ורצה להביך מדוע נהגו בניגוד למצווה - מדוע שרפו את קשר קרבן החטאת ולא אכלוהו? ואילו אהרן טען לעומתו: היום שניים מקני - נדב ואביהוא - נשרפו למות, וההלכה קובעת, שבאותו יום שנפטר לאדם קרוב-משפחה מדרגה ראשונה - אסור לו לאכול מקשר הקרבנות. לכן, שרפתי את קשר הקרבן ולא אכלתי, שהרי לי ולשני קני היה דין של אוֹן (עד הקבורה). משה שמע דברים אלו והסכים עם דעת אהרן.

משה רבינו, אמנם, קצף על אהרן ובניו, אך גם בשעת כעסו - זכר היטב לא להפנות אצבע מאשימה אל הסתובות הנכונה. לכן, טען את טענותיו כלפי בני אהרן, בעוד שהאחראי הישיר לשריפת הקרבן, היה אהרן בעצמו. התנהגות זו, נבעה מכח הנימוס. אהרן היה אחיו הגדול והנימוס מרזיב לשמור על כבודו, אף בזמן ויכוח. לכן, מפני כבודו, הפך משה את פניו כנגד בני אהרן וכעס עליהם. בני אהרן, שמעו את טענותיו של משה וידעו שהפעם הוא טועה בדרך הלכה, אך בכל זאת, שלטו ברוחם ולא העמידוהו על טעותו, אלא שתקו. שתיקה זו נבעה, מפני שבני אהרן אמרו לעצמם: אין זה יפה שתלמיד עונה לרבו, למרות שהייתה בניהם טענה ערוכה ומוכנה לטענותיו של משה.

המשיב לטענת משה, היה אהרן. הוא החל לומר את דבריו, רק לאחר שמשה סיים את דבריו. זאת, למרות שאהרן מיד בתחילת דברי משה ידע, שאחיו משה טעה בדרך הלכה. התנהגות זו, העניקה לאהרן את דברי השבח הבאים (י"אבות דרבי נתן" לו, יב): "יחכם אינו נכנס לדברי חברי - זה אהרן, ששתק עד שסיים משה את דבריו ולא אמר: קצף את דבריי, ואחר כך אמר אל משה: הן היום הקריבו ואוננים אנחנו". כלומר, שתיקת אהרן עד תום דברי משה, לא הייתה רק מדרכי הנימוס, כי אם גם חכמה. האזנה לזולת עד סיום דבריו, היא הפתחת פתח לאפשרות שהזולת יאזין גם לו, שהרי כל עוד יש לטוען כלפניו מה לומר, הוא לא יטה אוֹן לטענותיו.

נמצא איפוא, שאם רצונו שגם דברינו ישמעו, החכמה מחייבת אותנו להאזין בכובד ראש ובכבוד רב לזולתנו. אהרן נהג בחכמה, שתק והאזין, ורק לאחר מכן השיב. משה רבינו שמע את תשובתו של אחיו - "וייטיב בעיניו", והוציא כרוז במחנה לאמר: אני טעיית בהלכה ואהרן אחי לימדני. פרסום דברים אלו ברבים, לא רק שלא פגע בתדמיתו של משה רבינו, אלא ההיפך, הוסיפה לזיית חן אנושית לסגולות נפשו.

יכולת האזנה לזולת, למרות חכמת החיים הבסיסית שטמונה בה, לצער הרב הינה נחלת יחידים בלבד, על אף התעלת האישית העצומה הטמונה בה. גם תכונת ההרואה על האמת - היא נחלת יחידים, למרות שהמדה על האמת - הינו אדם גדול ונעלה.

הבה נאמץ לעצמנו את תרבות הדיבור והויכוח, אותה אנו למדים מפרשת השבוע, ובכך נוכל שדברינו ישמעו לזולת וממנו.

הרב אברהם יוסף שוורץ

ראש חודש אייר יהיה ביום רביעי וביום חמישי הבעל"ט המולד יהיה ליל חמישי, שעה 7, 5 דקות ו-15 חלקים

גליון זה נתקבלה תרומה מאת ר' נפתלי גרינפלד נ"י לע"י קדושי ברג-בלון הי"ד שנשפו בשואה במלאת יום השנה לשחרור מחנה ברג-בלון, בי באייר תשי"ה תנצב"ה

חדשות מחנה ישראל / עורך: נפתלי יערי

אהרן זוכה בשבחים

על התנהגותו המאופקת

אהרן - הכהן הגדול, שאך זה עתה נכנס לתפקידו וכבר פקד אותו אסון - מות שני בניו, זכה לשבחים בגלל התנהגותו המאופקת.
משה - אחיו של אהרן, דודם ורבים של שני הבנים שנשרפו בהקריבם אש זרה, בא לחם את אהרן ואמר לו: "בקרבי אֶקְדֹּשׁי - ידעתי שעתיד המשכן להתקדש במקורביו של הקבי"ה וסבור הייתי, או אני או אתה. עתה, שבניך הם שקדשו את המשכן, וראה אני שהם גדולים משנינו.
אהרן קיבל את דברי הניחומים האלה ושתק, ועל כך נטל שכר. באותה הזדמנות, נפסקה הלכה: "אֶתְיַחֵם כל בית ישראל, יבכו את הַשֹּׁרֵפָה אשר שָׂרַף ה' ", כלומר, צדיק שמת - רובה על כל ישראל להתאבל עליו.

אוי לנו כי השברנו

נדב ואביהוא בני אהרן - נשרפו במשכן

מיד אחרי שהסתיים טכס חנוכת אהרן לכהן גדול ובניו לכהנים, נכנסו בניו הגדולים של אהרן - נדב ואביהוא - כשקידם קטורת, אש יצאה מלפני ה' ואכלה אותם.
פרשינו מוסרים, כי בני אהרן נעשו, פרט לעצם מעשה הקרבת אש זרה, גם על היותם בעלי גאוה - שסרבו להנשא, שכן שום כלה לא התאימה להם. וכן, על שהורו הלכה בפני משה רבם.

דָּרַשׁ דָּרַשׁ

מהמדרש לפרשת שמייני

מדרש תנחומא - שמייני, סימן ג - "ייהי ביום השמיני" (ט, א), זה שאמר הכתוב: "צדיק קתמר יפרח... שתולים בבית ה' " (תהלים צב, יג). "צדיק קתמר יפרח" - זה אהרן, שנאמר (במדבר יז, כג): "והנה פָּרַח מִטֶּה-אהרן לבית לוי". כל האילנות - נוטעים אותם והם עולים לעצמם, אבל הַתְּקֵרָה הזאת - נוטעים אותה ומעלה שרשים מכל צדדיה. כך היה אהרן, נטע ועשה שרשין - אלו בניו של אהרן, שנאמר (דברי הימים-א ו, לה): "אלעזר בנו, פנחס בנו, אֶבְיָשׁוּעַ בנו". "צדיק קתמר יפרח", היכן נטע אותם? "שתולים בבית ה' ". "ומפתח אֶהְלַם מועד לא תצאו" (ח, לג), לכך נאמר: "ייהי ביום השמיני".

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

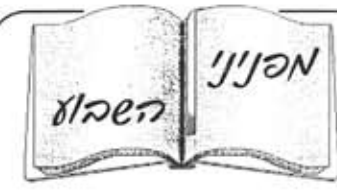
בסיוע כולל "יד ברודמן" רחובות

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

לקחים ממה שקרה לבני אהרן

חז"ל ניסו להבהיר את הערפל שיוצרת התורה סביב סיבת מותם של נדב ונאביהוא. הם מניחים שיש סיבות שונות, למה מתו שני כהנים בכירים, על מעשה שאולי לא היה כל כך נורא: רבות כאן השאלות והתשובות, ולא נכלל להרחיב. אבל יש לזכור, שחז"ל במדרשיהם השתדלו ללמד אותנו לקחים שונים, מאותו אירוע טרגי, וזה מה שבאמת חשוב הסיבה הראשונה: בני אהרן נכנסו לפני ולפנים, לקדש הקדשים, בלי שנגזרו על כך. לזכותם יאמר, שהם עשו זאת מתוך רצון פנימי חיובי "להתקרב" לה', כמו שטאמר: "יגאיו קרבת אלקים לי טובי" (תהילים עג, כח).

את זה בדיוק רוצים ללמדנו: עלינו לשמור על גבולות ראייתם. אם יש מקום קדוש, לא לכל אחד יש זכות להיות שם. גם למו שיש זכות, עליו לעמוד פתאים הנחוצים, כגון: טהרה וכד'. מה פשר ההגבלות? לאדם יש נטייה טבעית להתרגל למקום והשגרה גוררת נטיות. הבה נדגים זאת: "בית כנסת" הוא "מקדש מעט" ואנו באים אליו פעמים רבות. האם אנו מתנהגים שם, כמו שאנו מתנהגים ליד הכותל, למשל? לצערנו, התשובה ידועה ולא אקטורג... דאי יש בקרבנו מי שזוכר, שבהיותו חייל המוצב במקומות רגישים ומסוכנים, לא תמיד שמר על העירנות במשורה כפי שמתבקש. והרי כאן, זו שאלה של חיים ומוות ממש ובכל זאת, כח השגרה גובר. לכן, באה התורה ללמדנו, שלא ניתן להיכנס לקדש בכל עת, כי אם כן, גם מקום זה יהפך למקום שגורתי, עם כל הסכנות הטמונות בכך. עלינו לנהוג כפי שאמר דוד (תהילים כז, ד): "ישקף בבית ה' כל ימי חיי", אך להרגיש שם כמו אורח - "ילבקר בהיקלו", ואורח שומר על התנהגות ראיית...

סיבה נוספת למותם: הקריבו קטורת מבלי שנגזרו עליהם. אז מה: שוב, יש כאן סכנה, הנבעת מטבע האדם, שאם נותנים לו ד חופשיות, הוא יגיע ל"מרחוזות" שאינם רצויים, גם אם זה לשם שמים. לעתים, אם מתירים לו משהו קטן, זה מדרדר את האדם להיות... רפרומו, למשל, כי האדם מוצא לו "היתרים", שנעשים לו כהיתר. למשל: ההלכה מתירה בשבת לפני התפילה, לשתות מים חמים, אולי גם תה ללא סוכר ולא יותר. כולנו יודעים, מה נוהג רוב הציבור ששותה... לכן, קובעת התורה מה מותר ומה אסור, ואינה נותנת למרס להוסיף או לגרוע, כי אז מי יודע לאן זה יגיע כמו כן, יש בכך פגיעה בקבדו ה', כי האם אתה חושב על משהו במצווה, שהקב"ה לא ידע זאת! וכך מתנהלים חיינו בכל מסגרת בה אנו נמצאים: חייל אינו יכול לשנות פקודה, עובד אינו יכול לשנות נוהלים, למרות שזה נראה לפעמים אבסורדי. אין ברירה, הייכים להתאפק ולפעול על פי הפקודה, הנוהל, ואחר כך ניתן לערער, להציע וכי'. אם ביקשתי אדם לאדם כך, קל וחומר ביקשתי ביקשתי לבני ה'. את רחוקים מלהבין את הגיונו של ה' והוכחמנו, כמו שאין אנו מסוגלים להבין את השואה שניחתה עלינו, ואותה נציין השבוע, אי"ה.

מנחם אדלשטיין

מתורתם[®] אלא מפני היין

אחד הסיפורים הקשים והכואבים בפרשה שלו ובתנ"ך כולו, הוא סיפורם של נדב ונאביהוא. רש"י (ו, ג) בדיברו הראשון בעניין זה, מתייחס לסיבת מותם ומביא שתי דעות. הדעה השנייה, היא דעתו של רבי ישמעאל, שאומר: "לא מתו שני בניו של אהרן, אלא מפני שבנסו שתויי יין למקדשי".

חן פורת ז"ל, מעלה על דבריו של רבי ישמעאל שתי תמוהות: ראשית, הכתוב (ו, א) צווח ואומר, שסיבת מותם של נדב ונאביהוא הייתה מפני שהקריבו "אש זרה אשר לא צוה אותם", וכיצד יכול רבי ישמעאל לומר אחרת! ושנית, האוהרה על אי-שתיית יין באה רק לאחד מותם של נדב ונאביהוא, והרי כלל נקוט בדינו ש"אין עושין אלא אם כן מזהירין!!!

הוא מקשה והוא גם מתרץ, על פי דברי הרמב"ן, שאומר: "ייתכן, כי מה שדרשו שהיו נדב ונאביהוא שתויי יין, לומר, כי מפני יין טעו באש זרה, לא שיהיה העונש מפני היין, כי עדיין לא הוזהרו ממנו". כלומר, שתיית היין, אומר הרמב"ן, הייתה רק הדבר שגרם לחטא של הקרבת אש זרה, לא החטא עצמו.

דברי הרמב"ן מיישבים את שתי התמוהות בצורה חלקה, אך בכל זאת עדיין קושי יש בהם, כי כשקוראים את דברי רבי

ישמעאל, לא נראה שזה מה שהוא אומר. רבי ישמעאל מתנסח בצורה חדשה וברורה: "לא מתו שני בני אהרן אלא מפני שבנסו שתויי יין למקדשי", כאילו רצונו לומר: "אל תחשוב שהם מתו בגלל שהקריבו אש זרה, לא זה בגלל היין".

כבר עכשו אמר, שהחסדר של הרמב"ן הוא ללא ספק הפשט בדברי רבי ישמעאל אין ספק, שרבי ישמעאל מצביע פה על העורם לחטא, ולא על החטא עצמו. ועדיין, הדיוק שדייקנו בדברי רבי ישמעאל אמיתי גם הוא, ללא ספק.

פעמים רבות אדם עשה "חשבון נפש" על פילה שהייתה לו, ומקדף מאבצים רבים כדי לחשוב כיצד להימנע מנזר מתיד. ואז הוא שוב נופל, ולא מבין איך. ולעיתים, מי שמתבונן מברוף, עשוי לשים לב שאותו אדם עשה "חשבון נפש" שטוח. הוא התמקד רק בבעיות הבלטות, ולא שת לבו לגורמים הסמויים שהניעו את התהליך מתחת לפני השטח. אותם גורמים שאינם מוגדרים כ"יבעיות", אך הם למעשה עומק הבעיה.

רבי ישמעאל לא בא לומר לנו מה הסיבה הפורמאלית שבגללה מתו נדב ונאביהוא, כדור שזה בגלל האש הזרה. רבי ישמעאל מלמד אותנו, מהי הסיבה העמוקה, מתחת לפני השטח, שהביאה את נדב ונאביהוא לפסגתם הזו.

אחת הסיבות שקשה לנו הרבה פעמים להבין את דברי חז"ל היא, מפני שאנו שוכחים שחז"ל מדברים על הרובד העמוק של התורה והמצוות, לא על מה שגלוי לעין, או כתוב שרור על גבי לכן.

איתי וייס

פינת ההלכה

דין "תמימות" בספירת העומר

ספירת העומר היא מצווה אחת ארוכה וכל יום ויום הוא חלק ממצווה אחת. לכן, כאשר חיסר יום אחד - פגם בכל המצווה ולכן לא יסדך.

מאידך, יש שחולקים עליו וסוברים, שאם שכח - יכול לספור בשאר הלילות בקרבה. וטעמם הוא, שכל יום ויום - מצווה בפני עצמה היא, לכן יכול לבדך גם כששכח.

ה"שולח ערוך" (תפ"ט, ח) פסק כ"בעל הלכות גדולות".

ב. הי"משנה ברוה" (שם, סק"י) כתב, שמברכים ספירת העומר קודם "עליו לשבח", משום שכל מה שאפשר להקדים - מקדמים, כדי שיתקיים יותר הכתוב "תמימות תהייה". וכוננו, שכל שמבדך יותר קרוב לתחילת הלילה, ספירת היום יותר שלמה ואינה חסרה. על כן, יש להשתדל להתפלל בתחילת הזמן, אמנם, הפוסקים הסכימו, שאם אין לו מניין בתחילת הזמן ומתפלל בשעה מאוחרת - לא יקדים ויספור ספירת העומר בתחילת הלילה ביחידות, מהטעמים הבאים:

א. "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", וקריאת שמע ותפילה תדירים יותר מספירת העומר.

ב. לכתחילה ספירת העומר צריכה להיעשות בציבור וברוב עם.

ג. ספירת העומר הוא דבר הנשכח בקלות, ואם יהיה הדבר מסור ליחידים שייספרו מיד בתחילת הלילה, קרוב הדבר שיבואו לעיתים לשכוח ולספור, מה שאין כן, כשקבעו במניין לאור התפילה.

הרב אריה ויזל

חצך לצער[®]

הדברים, שלאדם תאוות, יצרים ורעונות גדולות של האדם היא, ביטולו לבחון את הדברים בבחינה משכלת ולבחור בין הטוב לרע. המשמעות לעניינו היא, שאכן יכול האדם להתאוות לכל דבר, אך הוא יבחן בציות לקדו ה', גם אם לא תמיד ימצא את ההגיון בציוויו.

וכן אומר הרמב"ם ("שמונה פרקים", ה): "שהמתאוה לעבדות ומשתוקק להן - יותר טוב ויותר שלם, מאשר לא יתאוה להן ולא יצטער בהנחתן. עד שאמר, שכל מה שיהיה האדם יותר טוב ויותר שלם - יהיו תשוקתו לעבדות וצערו בהנחתן יותר חזקים. והביא בזה מעשיות, ואמר (ולקוט שמעוני תקלה): כל הגדול מתבצר - יצור גדול ממנו. לא די בזה, אלא שאמר, כי ישכר המושל בנפשו - גדול כפי שער צערו במשלו בנפשו, ואמר (אבות ה, כג): לפס צערא אגרא".

העלה מהדברים הוא, שהשאלות שרוצנו בראש - אינן שאלות האיסורים אינם קשורים בבחינת האדם (אם כי יתכן, שבהימנעות מאכילת מאכלים מסוימים יש תועלת בריאותית, כדורצ לוא), איסורים אלה באים לרסן את תאוותיו של האדם, כך שגם בעת עשיית מעשה, כמו אכילה ושתיה, יקיים תמיד את העיקרון של (תהילים טז, ח): "שתיתי ה' לגדי תמיד".

נפתלי יערי